

Oikeusministeriö
oikeusministerio@om.fi

Lausuntopyyntönnö 23.5.2012 OM 12/41/2007

Hallituksen esitysluonnos käsittelyn joutuisuutta hallinnossa ja oikeussuojaa hallintoasian käsittelyn viivästyessä koskevaksi lainsäädännöksi

Oikeusministeriö pyytää lausuntoa asiakohdassa tarkoitettua hallituksen esitysluonnoksesta. Esityksessä säädettäisiin hallintoviranomaiselle velvollisuus määritellä odotettavissa oleva käsittelyaika tietyille asianosaisen oikeusasemaa koskeville asioille. Lisäksi hallinnon oikeussuojajärjestelmää täydennettäisiin uudella oikeussuojakeinolla, viivästysvalituksella, joka olisi hallintolainkäyttölaissa säädetyin edellytyksin asianosaisen käytössä asian käsittelyn viivästyessä. Valitusviranomainen voisi asettaa määräajan, jonka kuluessa viranomaisen olisi ratkaistava asia ja tarvittaessa tehostaa määräaikaa uhkasakolla. Viivästysvalitus tehtäisiin sille tuomioistuimelle, johon asiassa annettavasta päätöksestä valitettaisiin.

Passiivisuustyöryhmän mietinnöstä (2008:5) antamassaan lausunnossa (22.12.2008) Kuntaliitto suhtautui erittäin kriittisesti passiivisuustyöryhmän ehdotuksiin. Vaikka lausunnolla oleva hallituksen esitysluonnos on kehittynyt parempaan suuntaan, kritiikin kärki on sama kuin aiemmin. Hallintoviranomaisille asetettavat hallintoasian käsittelyyn liittyvät velvoitteet lisäävät hallintoviranomaisten työtä ja tähän työhön käytetty aika on pois itse hallintoasioiden käsittelystä. Tosiasia on, että hallintoviranomaisten voimavarat ovat edelleen niukkenemassa muun muassa tuottavuustavoitteiden johdosta ja tällöin muodolliset käsittelyaikataulut ja siihen liittyvät toimet eivät edistä hallintoasioiden joutuisaa käsittelyä.

Hallintolakiin esitetään uutta säännöstä, joka velvoittaisi viranomaisen määrittelemään keskeisissä asiaryhmissä odotettavissa olevan käsittelyajan asianosaisasioissa. Määrittely tehtäisiin viranomaiskohtaisesti. Samallakin sektorilla toimivat viranomaiset ovat erilaisia ja niillä on erilaisia työtapoja. Hyvä esimerkki ovat kunnat, joiden kirjo on laaja. Viranomaisilla voi myös olla selvästi poikkeavia käsityksiä asioiden käsittelyajoista. Tämä on erityisesti sidoksissa kunkin viranomaisen voimavaroihin ja tällöin ongelmaksi voi tulla paitsi valtakunnallinen yhtenäisyys niin se, mikä merkitys viranomaisen käsittelyajan määrittelylle annetaan viivästysvalituksen käsittelyssä.

Uusi säännös on selkeästi sidoksissa kunkin viranomaisen yksilölliseen ja omaan käsittelyaikojen määrittelyyn. Viranomaisen on muun muassa seurattava itse määrittelemiensä käsittelyaikojen toteutumista. Edellä mainituista syistä johtuen käsittelyajan määrittelyminen tuntuu tarpeettomalta ja riittävää voisi olla yksilöidyn käsittelyaika-arvion antaminen asianosaisen pyynnöstä.

Laissa ei myöskään mitenkään määriteltäisi niitä keskeisiä asiaryhmiä, joissa viranomaisen on määriteltävä odotettavissa oleva käsittelyaika. Nekin voisivat poiketa toisistaan viranomaiskohtaisesti ja esimerkiksi kuntakohtaisesti. Kunnilla voi olla erilaisia käsityksiä, mitkä ovat tällaisia keskeisiä asiaryhmiä.

Viivästysvalitusperusteet on lakiluonnoksessa kytketty yksilöityyn asianomaisen pyynnöstä annettuun käsittelyaika-arvioon eikä yleiseen käsittelyaika-arvioon. Tästäkään näkökulmasta viranomaisen määrittelemillä yleisillä käsittelyajoilla ei näyttäisi olevan merkitystä.

Myös ehdotettu viivästysvalitus aiheuttaa viranomaiselle työtä, joka on pois normaalista asioiden käsittelystä. Eniten työtä siitä aiheutuu kuitenkin hallintotuomioistuimille ja muille lainkäyttöviranomaisille. Näistä näkökulmista olisi vielä syytä harkita myös viivästysvalituksen tarpeellisuutta. Kanteluinstituutio on toiminut kohtuullisen hyvin.

Yhteenvetona toteamme vielä, että yleiseen käsittelyaikojen määrittelyyn liittyy edellä käsiteltyjä ongelmia, minkä johdosta määrittelyn tarpeellisuutta on syytä vielä harkita. Riittävää voisi olla yksilöidyn ja kirjallisen käsittelyaika-arvion antaminen asianosaisen pyynnöstä, mikä jo velvoittaa viranomaista toimimaan antamansa arvion mukaisesti. Myös viivästysvalituksen tarpeellisuus on kyseenalainen.

SUOMEN KUNTALIITTO

Arto Sulonen
johtaja, lakiasiat

Heikki Harjula
johtava lakimies